

УДК: 619:616.995.132.8А:636.98(477).

АСКАРИДОЗ ЕКЗОТИЧНИХ РЕПТИЛІЙ В УКРАЇНІ

Стоянов Л. А.

Одеська дослідна станція ННЦ «Інститут експериментальної клінічної ветеринарної медицини»

*Стаття присвячена вивченню паразитофауни хамелеонів завезених в Україну з Мадагаскару. В ході досліджень був виявлений вид аскарид *Nehametra angusticaecoides*, який раніше в нашій країні не реєструвався. Даний вид гельмінтів може бути небезпечним для рептилій фауни України, що вказує на необхідність розробки надійних методів діагностики і лікування.*

Ключові слова: хамелеони, аскариди, ендопаразити, гельмінти, дегельмінтизація, яйця.

Вступ. В експозиціях зоопарків смертність рептилій від гельмінтозів становить близько 13%, поступаючись за кількістю загиблих тварин лише аліментарним факторам. Левову частку займає смерть, викликана нематодами, і, зокрема, аскаридами різних видів. Дана інвазія зустрічається, в основному, у рептилій як в природних умовах, так і на великих фермах, але в зоопарках ця інвазія сприяє великим економічним втратам, завдаються збитки міжнародним програмам з розведення і реінтродукції рідкісних і зникаючих видів тварин, крім того можливі також зооантропонози. Аскариди можуть бути значних розмірів, а в деяких випадках і перевищувати довжину свого господаря (ящірки, черепахи) досягаючи 17см. Життєвий цикл аскарид рептилій непрямий і проміжними господарями є гризуни та комахи. Виділяються яйця з фекаліями. Розвиток відбувається у вологому середовищі, де яйця заковтуються членистоногими, що поїдають продукти життєдіяльності рептилій (цвіркуни, таргани). Розвиток в проміжному господарі триває близько 4 тижнів. Подальший розвиток збудника відбувається в кишечнику дефинитивного господаря при поїданні комах і може перебігати без симптомів або з змінами в тканинах, при міграції личинок по кровоносним судинам, що призводить до різних крововиливів, а у тяжких випадках порушенню цілісності кишечника [1-4].

Мета роботи - вивчення паразитофауни хамеліонів, завезених на територію України з Мадагаскару та розробка ефективних способів лікування та профілактики даної паразитарної інфекції.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження проведено в київському «Центрі з розведення рідкісних і зникаючих видів тварин» на групі пантерових хамелеонів (*Furcifer pardalis*), яких завезено з мадагаскарської ферми. Всього було обстежено 50 тварин. Обстеження включало: мікроскопію нативних мазків кала і препаратів, отриманих методом флотації, за допомогою мікроскопа Біола-5. Всі дані документували цифровою камерою «eTREK DCM510 (5.0 Mpix) 2.0».

Результати досліджень. Порівнюючи морфологію личинок, статевозрілих паразитів, а також яєць, ми прийшли до висновку, що у всіх хамеліонів паразитує *Nehametra angusticaecoides*. З лікувальною метою ми

використовували препарат «АВЗ» Рептилайф суспензію, до складу якого входять альбендазол, празиквантел та допоміжні компоненти: ніпагін, ніпазол, полівінілпіролідон, желатин, твін-80, дистильована вода. Всім рептиліям, за 30 хвилин до задавання препарату, обов'язково вводили вазелінову олію. При зневодненні, обов'язково проводили інфузію, шляхом введення (п/о) регідрону та розчинів вітамінів. При підшкірній локалізації паразитів, проводили хірургічне видалення личинок і призначали антибіотикотерапію. Дані наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Схема застосування лікарських препаратів
дослідній групі хамеліонів (*Furcifer pardalis*).**

Групи хамеліонів	Кількість тварин	Препарати				
		Рептилайф суспензія 1 мл на кг маси тіла 1 раз в 14 діб	Регидрон п/о та в/в інфузія 0,9% NaCl .	Єлеовіт 0,5 мл на кг маси тіла 1 раз в 14 діб.	Катозал 1 мл 1 раз на 48 годин курс - 5 ін'єкцій	Байтрил 2,5% , 0,4 мл на кг маси тіла, 1 раз на 48 годин курс 5 ін'єкцій
Зневоднені	18	18	18	18	18	-
Личинки з підшкірною локалізацією	5	5	5	5	5	5
Порушення ливки	8	-	-	8	8	-
Наявність загиблих личинок	2	-	2	-	2	-
Без виявлених патологій	17	-	-	15	15	-

На початковому етапі лікування загинуло 2 самця. Слід зазначити, що загиблі тварини знаходилися в тяжкому ступені виснаження, забарвлення шкіри набуло блілого кольору. При розтині ми виявили велику кількість статево зрілих паразитів як в кишечнику, так і за його межами. Хамеліони загинули в результаті порушення цілісності кишечника, сепсису на фоні загального виснаження та інтоксикації (рис. 1, 2).

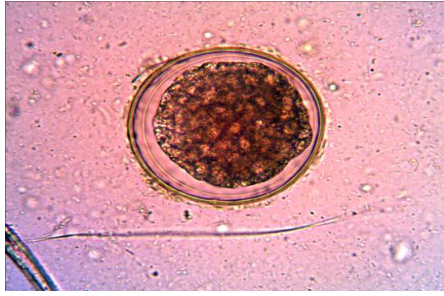

Рис. 1. Яйце *Hexameta angusticaecoides* (x640).

Рис. 2. Розтин *Furcifer pardalis* з високою інтенсивністю інвазії.

Висновки.

1. Досліджена нами група хамелеонів *Furcifer pardalis* була інвазована аскаридами *Hexameta angusticaecoides*, що є небезпечним не тільки для життя рептилій, але й для представників нашої фауни. Даний вид паразитів вперше зареєстрований на території України.
2. У загиблих тварин відзначалася висока ступінь інвазії з порушенням цілісності кишечника та розвитком сепсису.
3. Всім рептиліям, у яких були виявлені *Hexameta angusticaecoides*, був проведений курс антигельмінтної і відновлювальної терапії.
4. Після проведеного курсу лікування яєць і паразитів в мазках не виявилось.
5. В умовах зростаючої популярності домашнього утримання екзотичних рептилій, зростає і кількість ввезених на територію України тварин, як легально, так і нелегально.
6. Необхідний жорсткий контроль і карантин усіх ввезених екзотичних рептилій з дослідженням на наявність паразитарних і вірусних інфекцій.

Список літератури.

1. Barnard S., Upton S. A veterinary guide to the parasites of reptiles. Krieger Publishing Co., FL, 1994.
2. Chabaud A., Brygoo E., Petter A. Cycle evolutif de l'Ascaride des Cameleons malgaches. Bull. Soc. Zool. France, 1962
3. Jones H. Pathology associated with Physalopterid larvae (Nematoda: Spirurida) in the gastric tissues of Australian reptiles. J. Wildl. Dis., vol. 31, No 3, 1995.

4. Yamaguti S. Systema helminthum // Vol. II. The cestodes of vertebrates. Interscience Publ. Inc., N.Y., London.-1959.-P. 171-176.

**АСКАРИДОЗ ЭКЗОТИЧЕСКИХ РЕПТИЛИЙ В УКРАИНЕ.
СТОЯНОВ Л. А.**

*Статья посвящена изучению паразитофауны хамелеонов завезенных в Украину с Мадагаскара. В ходе исследований был обнаружен вид аскарид *Hexametra angusticaecoides*, который ранее в нашей стране не регистрировался. Данный вид гельминтов может быть опасным для рептилий фауны Украины, что указывает на необходимость разработки надежных методов диагностики и лечения.*

Ключевые слова: хамелеоны, аскариды, эндопаразиты, гельминты, дегельминтизация, яйца.

ASCARIDOSIS IN EXOTIC REPTILES IN UKRAINE. STOYANOV L.A.

*The article is dedicated to studying parasite fauna of chameleons that are brought to Ukraine from Madagascar. During the studies a new type of ascarids *Hexametra angusticaecoides* was found that had not been registered before in this country. This type of helminthes parasites may be dangerous for reptile fauna of Ukraine, which testifies to the necessity of development of reliable methods of diagnostics and treatment.*

Key words: chameleons, ascarids, endoparasites, helminthes, dehelminization, eggs